

Dr Dušan Janjić
Koordinator Foruma za etničke odnose

CRNA GORA NA ZAPADU

Da li je Crnoj Gori namenjeno dramatično stradanje naroda?

Crna Gora je dva puta u poslednjih deset godina u jednoj od ključnih uloga na sceni nemirnog Zapadnog Balkana. Prvi put, kada je podržala Miloševićeve strateško opredeljenje: Vladavina nad Jugoslavijom će biti usposvaljena po svaku cenu! Tada ga je pratila u stvaranju za život nesposobnog mutanta – SR Jugoslavije, a i kroz ratove u Sloveniji, Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini.

Sada kada se, putem demokratizacije i reformi, udaljila na pristojnu, mada još uvek nedovoljno bezbednu distancu od Miloševića i kada se vraća korenima svojeg identiteta i državnost, Crna Gora je aktvni igrač nove drame i moguće novo ratno poprište.

Uzrok eventualnog krvoproliće nije sukoba Srbije i Crne Gore! To je sukob je između diktature i etnonacionalističke autarkije, s jedne i demokratije i otvorenosti, s druge strane. U Miloševićevoj stav je u tom sukob: Poslušnost ili Rat! Demokratije neće biti! Uostalom, demokratija i diktatorska vlast se isključuju.

Zabrintost da bi kretanje crnogorski vlasti ka demokratiji i reformama moglo biti presečeno vojnim udarom je opravdana. O tome svedoče postupci Miloševićeve propagandne mašinerije kao i provokativne akcije VJ. I pored rizika vojnog sukobljavanja s NATO snagama, uključujući i bombardovanje Srbije, samozvane patriote nastavljaju svoju politike izdaju stvarnih državnih i nacionalnih interesa!

Da li će humanitarna intervencija biti osnov / izgovor za vojno angažovanje NATO? Odgovor je: Ne! Da li je Crnoj Gori namenjeno dramatično stradanje naroda?

U slučaju oružanih sukoba, kolone Mulsimana - Bošnjaka iz srpskog dela Sandžaka bi spasi potražile kod SFOR- a, u oblastima koje su, posle etničkih čičenja, nazvane Srbinje i slično, a hiljade Albanaca i Muslimana – Bošnjaka sa severa Crne Gore kod KFOR-a. Sigruno je da bi najteže bilo

Crnogorcima. Čak i oni koji bi uspjeli da se domognu Dubravačke župe će na veliko iskušenje staviti hrvatske vlasti a i NATO. Valjalo bi da se spreče mogući »osvetnički« napadi na izbeglice. Iznad svega zastrušuju slike eventualnih ubijanja i razaranja po gradovima i selima Crne Gore u tzv. blic krigu.

Pojavljivanje ovih mračne slike budućnosti mogu sprečiti i ljudi u Crnoj Gori. Pre nego što se odazovu pozivu da preko noći započnu ono što se ne može lako prekiniti valjalo bi da se prisete stare istine: Ljudski život je najveća vrednost! To je formula koja rešava problem. To mora biti i imperativ Crnogorske i Zapadne politike. One moraju uraditi sve što mogu da spreče rat u Crnoj Gori.

Pri svemu tome ne smeju se ignorisati petncijalne opasnosti po stabilnost Zapadnog Balkana. Otuda će, ukoliko, ipak, dodje do oružanih sukoba Crnoj Gori, osnov za NATO intervenciju biti ugrožavanje regionalne bebednosti odnosno »destabilizacija Balkana«. Tek kao pomoćno sredstvo koristiće se Konvencija protiv genocida i činjenica da su u federalnoj vlasti ljudi osumnjičeni za ratne zločine.

Jasno je da američki predsednički kandidati ne bi voleli nove balkanske ratni izazove. No, spremni su oni i za tzv. oktobarsko iznenadjenje. Sam Buš je već izjavio da neće pregovarati s Miloševićem. Međutim, nije isključeno da bi i Buš i Gor podržali MFOR-a. Uz, valjalo bi se prisetiti nedavnih izjava Bušovog štaba da oni Klintonu zameraju to što nije uspešno završio vonu akciju kad ju je već započeo. S toga bi eventualno oktobarsko iznenadjenje valjalo posmatrati i kao ponovni ispit i šansu za Klintonovu administraciju.

Frustrirane neočekivano slabim učincima na Kosovu, mnoge zapadne vlade se nadaju da neće morati ponovo da se vojno angažuju. Istovremeno, svesne su da su male mogućnosti da to izbegnu. Zapravo, NATO i nema puno izbora. Otvorenom ili iza paravojnih formacija prikrivenom vojnom akcijom u Crnoj Gori, NATO bi bio prinudjen da stane na stranu vlade Crne Gore.

Kolebanje i oklevanje zapadnih vlada da se suoče s opasnošću vojnog udara ili drugog oblika započinjanja oružanog sukoba u Crnoj Gori je izraz odsustva jasne strategije za Balkan. Zapad nezna kako bi efikasno podržao pregovore Beograda i Podgorice, ali će, najverovatnije, NATO pružiti vazдушnu podršku Crnoj Gori. Dobro bi došle i mere pojačanog preventivnog bezbednosnog – diplomatskog prisustva: pojačana koncentracija NATO

snaga u Jadranu, pojačane aktivnosti i pripravnost SFOR i KFOR, slanje civilno – vojnih posmatrača, uvođenje zone zabrane letenja nad Crnom Gorom itd; specijalni odnosno posmatrački status u UN i u Savetu Evrope, otvaranje konzularnih i drugih diplomatskih predstavništava i Velike Britanije i US.

Na Zapadu je sve snažnija svest da su ulaganja mala, a dobit od izbegavanja nove ratne krize na Balkanu je ogromna. Tu je svakako važna poruka: Priključivanje demokratskim normama i evropsko- atlantskom savezništvu se isplati! Pri tome bi trebalo da ova poruka postigne postizanje unutarcrnogorskog dogovora o uszdržavanju od nasilja i izbegavanju rata.